

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts, Echt. Dr W. Minis-van de Geyn, Maastricht, C. Willemse, Eygelshoven. **Hoofredacteur:** Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap:
C. Willemse, Eygelshoven.

Secretaris: Dr E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 125366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. K 4400—4174.

Lidmaatschap f 5.00 per jaar. Het **Maandblad** wordt aan alle leden gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 7,50 per jaar. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0,75, voor leden f 0.50. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de maandvergaderingen en de bijeenkomst van de entomologen, blz. 1. — Nieuwe leden blz. 1. — Verslagen van de maandvergaderingen, blz. 1. — **Dr J. Hofker.** Foraminifera of Southern Limburg, Netherlands, I, blz. 4. — **Drs J. K. A. van Boven.** Lastus (Chthonolasius) affinis Schenck, blz. 6. — **Th. G. Heyen,** Plantlore, blz. 11. — **Dr H. C. Blöte.** Over de methoden der insectenvangst, toegepast bij het onderzoek van de Sint-Pietersberg, blz. 12. — De Pildown-mens in opspraak, blz. 15. — **F. C. J. Fischer.** Zeldzame Trichoptera uit Limburg, blz. 15. — **P. Chrysanthus.** Spinnen uit Limburg, IV., blz. 16. — **C. Willemse.** Description of some new Orthoptera, I, blz. 17. — Boekbespreking, blz. 18.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

Te *Maastricht op Woensdag 2 Maart 1955*, om 19.00 uur in het Museum. De voorzitter zal spreken over „Mens en insect”.

Te *Heerlen op Woensdag 9 Maart*, om 19.00 uur in de R.K.H.B.S. De heer Romein zal spreken over: „Zoeken en verzamelen van krijtfossielen”.

Te *Maastricht op Woensdag 6 April*, om 19.00 uur in het Museum. Prof. Sprenger zal spreken over: „Problemen bij de fruitcultuur”.

In *Heerlen in April* GEEN vergadering vanwege de vacatie van de H.B.S.

BIJEENKOMST VAN DE ENTOMOLOGEN

Op *Woensdag 16 Maart*, om 19.00 u. in het Museum te Maastricht.

NIEUWE LEDEN.

H. J. Mooren, Sanderboutlaan 9, Stein.
F. van Hooijdonk, Stationstraat 31, Bocholtz.
P. G. A. Smeets, Al. Battalaan 64, Maastricht
G. J. Kruytzer, Laan van Leeuwensteijn 30, Voorburg (Z.H.).

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op Woensdag 5 Januari 1955.

Aanwezig de dames: Nijst-Thomassen, Minis-van de Geyn, Smeets, Muskens, Bierman, Mommers, Jaspars, Zr M. Xaver, Zr M. Christilla, Berendschot en de heren: C. Willemse, van Rummelen, N. Nelissen, K. Nelissen, Nijst, van der Leeuw, van der Hoogt, Wijsen, Nulens, Mommers, Kruytzer, van Beek, Bollen, W. Willemse, Schols, Hensels, Paping, Vallas, van der Gugten, Ittman, van Wouw, Genemans, Koelmans, Bouchoms, Willems, Broeder Maurentius, van Sonderen, Wassenberg, Stevens, Leysen, Broeder Agatho, van Nieuwenhoven, Meys, van Eyndhoven, Gregoire, van Noorden.

De voorzitter, **Dokter Willemse**, wenst allen een zalig nieuwjaar en spreekt de wens uit, dat de leden met dezelfde belangstelling als die van verleden jaar mogen deelnemen aan de werkzaamheden van het Genootschap. Daar de spreker van vanavond, de heer Nic. Nelissen uit Visé, door de gladheid der wegen vertraging heeft ondervonden en nog niet aanwezig is, krijgen de leden nog eerst de gelegenheid het meegebrachte materiaal te laten zien en te bespreken.

De heer **Mommers** toont een exemplaar van de *Lakzwam, Ganoderma lucidum* (Fries ex von Leyss) Karst, hem ter hand gesteld door Br. Maurentius. Voorts vestigt hij de aandacht op

een "Letter to the Editor" van Donald P. Rogers in het Amerikaans tijdschrift 'Natural History', Juni 1953. Onder de titel "Mushrooms and Pressure" zegt de schrijver o.a. (vertaald):

„Het doen barsten van een dunne asfaltlaag door paddestoelen, zoals de foto's van Dr Kazimiroff in 't Mei-nummer van Nat. History duidelijk laten zien, is een merkwaardig verschijnsel. Zoals eigenaars van geplaveide paden en tennisbanen kunnen getuigen is 't niet zo zeldzaam als velen wel zouden wensen. Er zijn verschillende soorten van paddestoelen, vooral de geschubde inktzwam, *Coprinus comatus* en *Agaricus Rodmanii* (een naaste verwant van de weidechampignon), die aan vastgedrukte grond de voorkeur schijnen te geven. Het mycelium kan in de grond aanwezig zijn en daar jarenlang groeien vóór een plaveisel gelegd wordt, en zonder dat er iets van paddestoelen gemerkt wordt. Aanstampen van de grond, bedekken met asfalt of vastrollen, wel verre van het mycelium te schaden, kan zelfs gunstige voorwaarden scheppen voor zijn groei. En als tenslotte de vruchtlichamen — de paddestoelen — zich beginnen te ontwikkelen, moet er iets wijken en gewoonlijk is dat 't plaveisel. De uitgeoefende kracht (iets als een hydraulische druk) is een gevolg van de absorptie van water door de afzonderlijke cellen.

Spreker toont een foto op 6-6-'54 door hem genomen van een toef glimmerinktzwammen, *Coprinus micaceus*, waarop duidelijk te zien is, hoe zij de harde, droge grondkorst op zij hebben geduwd. Gezien 't grote aantal vruchtlichamen, krijgt men ook hier de indruk, dat de vaste

grond een gunstige invloed op de ontwikkeling heeft gehad.

Agaricus Rodmanii Peck komt in de literatuur onder verschillende namen voor o.a. *A. campes-tris* var. *edulis* Vitt., *A. bitorquis* Quel. (Sacc), *A. edulis* (Vitt.) Möll et Schaeff. Over zijn voorkomen zegt Lange in zijn "Flora agaricina Danica" deel IV, blz. 59, behalve in "villagardens" ook in "park-drives, on naked, rich soil, sometimes in clusters". Moser in 'Kleine Kryptogamenflora von Mitteleuropa' zegt dat ze voorkomt in „Straszenränder in Städten", terwijl J. Schaeffer zelf opgeeft: „Auf Müll- und Abfallplätzen besonders der Städte, selbst unter und zwischen Straszenpflaster und Asphalt. Er hebt mitunter grosse Steinplatten hoch."

Tenslotte wijst spreker nog op een artikel van Dr Maas Geesteranus in het zojuist verschenen nummer van Fungus, Dec. 1954, getiteld "Notes on Dutch fungi." Een van de door Dr Maas G. besproken soorten is *Agaricus meleagris*, J. Schaeff (Schaeffer's *Perlhuhnchampignon*), gevonden te Wassenaar 7-IX-1952. De beschrijving eindigt met: "Not previously recorded". Dit laatste is echter niet juist. Spreker heeft de soort reeds vermeld in zijn Alfabettische lijst van in Zuid-Limburg gevonden paddestoelen, verschenen in het Natuurh. Maandblad van 2 Febr. 1951 (40e Jaarg. No. 1-2). Ze werd door dhr. Leysen en spreker voor 't eerst gevonden te Heer op 19-XI-'42, dus bijna 10 jaar vóór de vondst te Wassenaar. Iets dergelijks geldt voor *Agaricus xanthoderma* Genev. (de z.g. *inkt-of carbolchampignon*), waar Dr Maas G. zegt: "Although no record of the present species has ever been published in the Dutch literature..."

Ook deze soort is echter in bedoelde lijst opgenomen. Spreker vond ze voor 't eerst te Amby op 6-10-'40, later (met dhr Leysen) nog verschillende keren. In zijn artikel zegt Dr Maas G.: "Contrary to Möller's statement, I did not notice a repulsive smell when cooking some young carpophores for a meal". Dhr Leysen die ook een portie voor een maaltje kookte vond de geur zo "repulsive" dat hij het maar beter achtte van „genieten" af te zien.

De heer Kruytzer vestigt de aandacht op het pas verschenen boek van H. Krul: „Zwerfsteen-fossielen van Twente", uitgegeven door de Nederlandse Geologische Vereniging. Dit fraai geïllustreerde boek zal voor de beginnende amateur-geoloog, ook elders in den lande, een veilige

Coprinus micaceus.

Foto M. Mommsers

gids zijn, doch ook de meergevorderden zullen het met plezier ter hand nemen (te verkrijgen bij Ir P. H. van Aken, Madoerastr. 13, Amersfoort, giro 381702, prijs f 4.90). De Voorzitter heeft meegebracht twee exemplaren, ♂ en ♀, van de echte treksprinkhaan uit de bijbel, *Schistocerca gregaria* Forstkäl, hem geschonken door Bertus Aafjes, die verleden jaar een reis gemaakt heeft naar Spaans Marokko en zijn bevindingen over de treksprinkhanen heeft neergelegd in een artikel van Elsevier (18 Dec.).

Ondertussen is de heer Nelissen binnengekomen en hij wordt hartelijk verwelkomd door de voorzitter. De heer Nelissen vertelt dan op prettige eenvoudige wijze, hoe goede vrienden hem hebben ingewijd in de geheimen der natuur, en dat hij, enthousiast geworden over al dat schoons, het besluit nam, het gebeuren in de natuur op de film vast te leggen. Het resultaat van zijn arbeid zien we nu in de drie volgende films:

„L'Abeille cette inconnue;
Le jardin de Grand-père;
en Fécondation des fleurs.”

Zeer mooie momenten heeft de heer Nelissen op de band weten vast te leggen. Zo waren wij in de tweede film getuige van de staartdans van een werkster op de raat van een bijenkorf. De filmen waren af, zowel wat kleur als inhoud betreft, en met aller instemming kon de voorzitter in zijn dankwoord getuigen, dat het nieuwe jaar goed had ingezet.

te Heerlen, op Woensdag 12 Jan. 1955.

Br. Arnoud heeft meegebracht een hooiwagensoort, *Trogulus tricarlinatus* L., Voerendaal 11—4—1953, gedetermineerd door P. Chrysanthus. Tot nu is deze soort alleen in Limburg gevonden. Dit biedt de gelegenheid om nader in te gaan op verschillen tussen spin en hooiwagen (= bastaardspin). Wie interesse heeft, leze deel 33 van de serie „Wat leeft en groeit”.

In *Trogulus tricarlinatus* ziet men niet zomaar een hooiwagen: „de spin” met dat eivormige, vóór wat toegespitste lichaam, dat hangt tussen de acht lange, dunne bogen der poten. Het lichaam is een meer platte ellips, een leerachtig vaalbruin plat zakje. De betrekkelijk korte poten hebben dezelfde kleur, alleen de gelede harige tarsen zijn zwart. Het tweede potenpaar heeft een langere tars met een zeer duidelijke in-

snoering. As specifiek Limburgs is dit diertje bestemd voor het Natuurhist. Museum.

Mej. Janssen toont enkele zwerfstenen van het Noordelijk diluvium uit ons land. Een er van is een doorboorde steen, die vermoedelijk als verzwaring voor netten der visserij gediend heeft. De heer Dijkstra geeft een uiteenzetting over de wijze van kartering der planten in ons land.

te Maastricht, op Woensdag 2 Februari.

Aanwezig de dames Willemse-Widdershoven, Tulleners-Janssen, Smeets en de heren Willemse, van Rummelen, Kruytzer, Bouchoms, Sondeyker, Br. Marinus, Stevens, Leysen, Mommers, Koelman, Tulleners, Br. Laurentius, Wijsen, van Noorden, Nijst, Willems, Gregoire, Blommestein, Sterk, van Wouw en Beaulen.

Na de opening door de Voorzitter, Dokter Willemse, laat de heer Kruytzer enkele aanwinsten van de vorige maand zien, n.l. twee wezels uit Amby, een jonge hamster uit de buurt van Maastricht, de hooiwagen *Trogulus tricarlinatus* (zie verslag van Heerlen 12 Jan.) en een *Nautilus* uit de St. Pietersberg (Kalkmergelmij St. Pietersberg) en vertelt het een en ander over de bouw en levenswijze van de *Nautilus*. De Voorzitter heeft meegebracht een heksenbezemgal, die op een treurwilg (*Salix alba* L.) te Eygels-hoven is gegroeid en veroorzaakt is door een galmijt, *Phytptus triradiatus* Nal. Naar aanleiding hiervan gaat de voorzitter uitvoerig in op de vraag, waardoor en hoe gallen kunnen ontstaan en verwijst naar het gallenboek van Han Alta en W. M. Docters van Leeuwen, zodat het niet nodig is dit alles hier ter plaatse te vermelden. Hetzelfde geldt voor de overige onderwerpen, die besproken werden, daar men in de maandbladen en jaarboeken van het Genootschap hierover uitvoerige gegevens kan vinden. Zo kwam ook de mistletoe ter sprake. De heer van Rummelen zegt, dat de voedsterplant moet wortelen in een kalkhoudende bodem, illustreert dit met enkele duidelijk sprekende voorbeelden en verwijst naar zijn artikel in Natura Jrg. 37 no 9, 1938: „Eenige beschouwingen over het verband tusschen bodem en flora in Zuid-Limburg”. De voorzitter vraagt bijzonder te letten op een wantsje, dat uitsluitend op mistletoe voorkomt en sluit de vergadering, na te hebben meegedeeld dat hij de volgende keer zal spreken over „Mens en insect”.